

VILÁGOS SÁG

Kolozsvár
1946. január 27

Felelős főszerkesztő: BALOGH EDGAR

Vasárnap
III. évfolyam, 21. szám

Kikiáltották a magyar köztársaságot

Tildy Zoltánt jelölik elnöknek

BUDAPEST, január 25. (Rador) A magyar nemzetgyűlés csütörtökön tárgyalta az államforma módosítására vonatkozó javaslatot. Kimondotta a parlament az alkotmányos királyság megszüntetését és a köztársasági államforma bevezetését. A kormánykoalíció négy pártja megegyezett abban, hogy köztársasági elnöknek Tildy Zoltán jelenlegi miniszterelnököt jelölik. A köztársasági elnök megbízatása négy évre szól.

Tildy Zoltán magyar miniszterelnök — mint már jelentettük — Magyarország államformájának megváltoztatásáról nyilatkozatot adott a Magyar Távirati Iroda munkatársának.

— A magyar nemzetgyűlés előreláthatóan e hó végére megkezdheti az államforma kérdését — kezdte nyilatkozatát Tildy Zoltán — és kikiáltja a köztársaságot. Az a

szándékunk, hogy a köztársaságról szóló törvény deklarálja azokat az emberi szabadságjogokat, amelyeknek biztosítása nélkül egy nép demokratikus fejlődése elképzelhetetlen.

Tildy Zoltán ezután a királyság intézményének történetét vázolta, többek között a következőket mondta:

— A királyság intézménye mélyen beágyazódott ugyan a magyar nép gondolatvilágába és politikai eszmekörébe, azonban 1526 óta, amikor a nemzeti királyság korszaka végleg lezárult, a Habsburg-dinasztia Magyarország sorsát összekötötte Ausztria ügyével.

Ezután a Habsburg-politika magyarellenessét ismertette Tildy miniszterelnök, kijelentve, hogy a Habsburgok a nagynemzet vonalhoz kötötték Magyarország sorsát. Ennek a kapcsolatnak a következménye volt maga a szerencsétlen 1911-es év is, amikor az egykörös udvar körül képződött arisztokratikus és közpnevesi vezetőréteg belesodorta Magyarországot az első után a második világháborúba is.

— Rákóczi és Kossuth szabadságharcra is azért irányult a habsburgi királyság megszüntetése — mint a magyar miniszterelnök mondotta —, mert a Habsburgok uralkodásának 400 esztendeje egyet jelentett a

szegény parasztság és munkásság gazdasági, politikai és kulturális elnyomásával. A széles népi tömegek teljes politikai, társadalmi és gazdasági felszabadítását a magyar köztársaság fogja meghozni.

Végezetül Tildy Zoltán közölte, hogy mivel a jelenlegi magyar nemzetgyűlés vitathatatlanul a magyar nemzet akaratát képviseli, az államformáról nem népszavazás, hanem a nemzetgyűlés dönt.

A magyar fegyverszünet első évfordulója

Itt írjuk meg, hogy az 1945. január 19-én Moszkvában aláírt magyar fegyverszüneti szerződés első évfordulóján Tildy Zoltán magyar miniszterelnök táviratban fejezte ki a magyar nép háláját az ország felszabadításáért és megsegítéséért Sztalin vezértábornagynak, Truman amerikai elnöknek, Attlee brit miniszterelnöknek és Vorosilov marsallnak, a magyarországi Szövetséges Ellenőrző Bizottság elnökének.

A fegyverszüneti egyezmény megkötésének évfordulója alkalmából Gyöngyösi János magyar külügyminiszter üdvözlő táviratot küldött Molotov szovjet külügyi népbiztosnak, továbbá Eynnes amerikai és Bevin angol külügyminisztereknek.

A második féldő

A nemzetközi politikai élet e heti nagy eseménye a Truman-beszéd, amelyben az Északamerikai Egyesült Államok elnöke bejelentette, hogy rövidesen felveszik a kereskedelmi kapcsolatokat a világ piacáival. Ma, amikor már nyilvánvaló, hogy a harc nem népek és népek, nem országok és országok között folyik, hanem a demokrácia vivja nagy harcát a nemzetközi nagy reakcióval, ennek a bejelentésnek felbecsülhetetlen értéke van.

Félévvel ezelőtt hosszabb cikkben foglalkoztunk a háború diadalmas befejezése után mutatkozó első amerikai munkanélküliségi hullámmal és az azzal kapcsolatos sztrájk-megmozdulásokkal. Rámutatottunk akkor arra, hogy az amerikai munkanélküliség nem átmeneti jellegű, és az amerikai munkásság harcra nem az Egyesült Államok belügye csupán. Rávilágítottunk arra is, hogy munkanélküliség az Egyesült Államokban akkor, amikor a világ nagyrésze a fasiszta háború nyomán romokban hever, csak azért van, mert a nemzetközi reakció Amerikában különösképpen erős szárnya az európai demokráciák építő munkáját minden áron el akarja szabotálni.

Az amerikai munkásság azonban egyáltalán nem mutatkozott hajlandónak éhezni az amerikai reakció szabotáló számítással érdekében. Az amerikai munkásság átlátta, hogy a gyárak csak azért nem adnak munkát, és a nagy tömegek csak azért maradnak munka nélkül, mert a reakció a maga spekulációs érdekeinek védelmében nem akar szelítani a világ piacainak. Ezért ahogy emelkedett a munkanélküliség száma, úgy lendült harcra a munkásság még dolgozó része. Így lehetséges az, hogy az Egyesült Államokban a kétmillió munkanélkül mellett a reakcióval szemben felsorakozott hárommillió sztrájkoló munkás is, a maga súlyos követeléseivel. Követelik: a háborús és a háború előtti életszínvonal fenntartását s a gyárak munkatempójának fokozását. A szállítmunkások csak azokon a hajókon dolgoznak, amelyek amerikai katonákat hoznak haza a frontokról, vagy Európának élelmiszert szállítanak. Az egész Egyesült Államok területén a munkásság harcol jelszavától hangosul az üzemek, a gyárak, a városok, a falvak.

A munkásság és az amerikai demokrácia haladó erőinek megmozdulása nyomán, a Truman-beszéd kapcsán — sportnyelven szólva — nyugodtan beszélhetünk immár a demokrácia és a reakció között folyó mérkőzés második féldőjéről. Ugyanakkor megállapíthatjuk azt is, hogy az első féldő az európai haladó demokráciák győzelmének jegyében zárult. A hatalmas amerikai ipar most már rövidesen be fog kapcsolódni az újjáépítésbe. Rövidesen megérkeznek majd az amerikai árucikkek és demokráciák megindulhat afelé az élet felé, amelynek irányában törekszik, amelyért verkedett Hitler leverése előtt és — a reakció szabotálása folytán — éhezett a fasiszta háború győzedelmes befejezése után.

A Truman-beszéddel és a felsoroltakkal kapcsolatban lehetetlen meg nem emlíkezni arról a bejöttéről, amelyet az első világháború után az amerikai reakció az angol reakcióval együtt a Szovjetunióval szemben felvetett. A Szovjetunió báris vezetői azonban tudták jól, hogy az a kapitalista természetű, amely imperializmusokat szül és piacokért, olcsó nyersanyagokért háborúba kergeti a népeket, nem bejöttéit sokáig olyan piacot, mint a Szovjetunió. És valóban, Roosevelt az oroszok élt foglalása után első dolgának tartotta felvenni a diplomáciai és kereskedelmi kapcsolatokat a Szovjetunióval. Azóta a hatalmas amerikai ipar nemcsak versenyfutást érez a szovjet iparral, kétértelen, elidegült tartásra és nagyon sok hőstetvre volt szűkös.

Ha az amerikai munkásság megmozdulása sikerrel jár, a megtörtént nagyító Európa-ellenes bejöttéit, akkor a mi haladó demokráciánk a Szovjetunió befolyásoló gazdasági támogatása nélkül meggyári a háború pusztításától megkímélt amerikai termelő-képezet segítségével új újjáépítésre.

SOMLYAI LÁSZLÓ

DEMOKRATIKUS SZELLEME ELŐLEPTETÉSEK A ROMÁN HADSEREGBEN

BUKAREST, január 25. Mihály király tegnap hosszas munkatárgyaláson fogadta Groza Péter miniszterelnököt és Mihail Romniceanu minisztert. A király kihallgatáson fogadta Vasiliu-Rascanu labornok hadügyminisztert is, akinek előterjesztésére aláírta a Legtöbbi Nemzet-

védelemi Tanács előterjesztését a hadsereg tisztjeinek, alisztjeinek és katonai mestereinek előléptetéséről. A katonai előléptetéseknél is a demokrácia elvet érvényesülnek. Január 24-ével olyan nagyarányú előléptetést eszközöltek a román hadseregben, amintőre a legutóbbi években még

nem volt példa. A hadsereg felújítása érdekében elsősorban a fiatalabb tiszteket léptették elő. Soronkívül előléptetéssel jutalmazták különösen azokat a tiszteket és alisztjeiket, akik a háborúban a hitlerizmus elleni harcokban kitűntek magukat.

Felix Gouin kormánya megszakítja a diplomáciai viszonyt Franco-Spanyolországgal

PARIS, január 25. A francia nemzetgyűlés Félix Gouin, a nemzetgyűlés elnökét választotta meg miniszterelnökké. Gouin 497, Michet Clemenceau 35, Jaques Bardoux pedig 17 szavazatot kapott.

Félix Gouin megválasztása után nyomban megkezdte kormányalakítási tárgyalásait. Ezek során kiutazott De Gaullehoz is annak vidéki birtokára. Ugy hiszik, hogy a három nagy parlamenti párton kívül a radikális-szocialisták is részt vesznek az új kormányban. Külügyminiszter valószínűleg Bidault marad. Alapjában az a vélemény alakult ki, hogy a Gouin-kormány külpolitikája az eddig vezetett irányban fog továbbhaladni.

A három nagypárt kiküldöttet megegyezése juttat az új kormány programjának kérdésében. A pártok kiküldöttel teljesen egyetértenek a miniszteri felelősség megosztása, az életvezetési helyzet sürgős rendezése, a közgazdasági reform, a kulcsiparok államosítása és annak kérdésében, hogy meg kell szakítani a diplomáciai viszonyt a Franco-kormányval.

Élénk diplomáciai tevékenység Moszkvában

MOSZKVA, január 25. A szovjet fővárosban rendkívül fontos tárgyalások zajlottak az elmúlt két nap. Sztalin vezértábornagy Molotov külügyi népbiztos jelenlétében kihallgatáson fogadta Averoff Harriman amerikai nagykövetet.

Ugyanakkor Sir Archibald Clark-Kerr angol nagykövet is visszatelekozott moszkvai állomáshelyére s hosszabb megbeszélést folytatott Molotov külügyi népbiztosal és Harriman nagykövettel.

Az Egyesült Államok moszkvai nagy-

követe a megbeszélések után a Távolkeleten át Amerika felé indult, de utközben fontos beszélgetéseket folytatott Marshall tábornok, csungkingi amerikai nagykövettel és MacArthur tábornokkal.

Az atomenergia ellenőrzésére vonatkozó javaslat az első lépés a béke biztosítására

— mondotta Visinszki külügyi népbiztoshelyettes

LONDON, január 25. Az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének csütörtöki teljes ülésén egyhangúlag elfogadták az atomenergia ellenőrző bizottság felállítását. A jelenlévő 47 állam képviselője közül egy sem szavazott a javaslat ellen.

A szavazás előtt Byrnes amerikai külügyminiszter szólalt fel.

— Az atomenergia felelősségét az összes nemzeteknek közösen kell vállalniuk — mondotta. — Az atomenergiának nem a rombolás célját kell szolgálnia, hanem a fejlődés és a civilizáció megmentését.

— Meg kell szüntetni annak — folytatta az amerikai külügyminiszter —, hogy a világ fegyverszünet katonai tábor legyen. Együtt nyertük meg a háborút, a békét is együttműködésünkkel kell fenntartani.

Ezután Visinszki, a szovjet delegáció vezetője, először vett részt a közgyűlésen. Kijelentette, hogy kormánya támogatja a javaslatot, mert számot vet a tényekkel. Visinszki néhányperces orosz beszédét a következő angol nyelvű szavakkal fejezte be:

— A javaslat elfogadása az Egyesült Nemzetek részéről a béke biztosítására az első fontos lépés.

